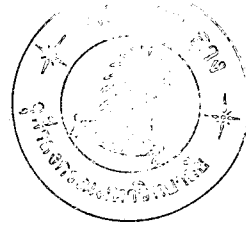

บทที่ 1

บทนำ

คำนำ

ในประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย จำเป็นต้องมีการกำหนดโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งหมายถึงโครงการที่ดำเนินงานเพื่อให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดียิ่งขึ้น การที่จะเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตโดยรวดเร็ว นั้น จำเป็นต้องมีการวางแผนที่ดี เพื่อให้การดำเนินงานทุกขั้นตอนและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่ง การวางแผนที่ดีนั้นจะทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ ตามแผนก้าวหน้าไปไกรวดเร็วและประสานงานกันเป็นอย่างดี ฉะนั้นจึงต้องมีการศึกษาสถานการณ์และข้อมูลต่าง ๆ แล้วกำหนดเค้าโครงเศรษฐกิจสำหรับการวางแผนขึ้นโดยอาศัยหลักเศรษฐศาสตร์และความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางเศรษฐกิจในอดีตที่ประกอบกับการคาดคิดถึงอนาคตเป็นมูลฐาน หลักเศรษฐศาสตร์หรือทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จะเป็นเครื่องช่วยในการกำหนดลักษณะของความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของตัวแปรผันต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ

ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของตัวแปรผันต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจของสังคมใดสังคมหนึ่ง เพื่อเรียนรู้ถึงความเกี่ยวข้องของซึ่งกันและกัน ตลอดจนสาเหตุและผลกระทบกระเทือนของปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจนั้นสามารถกระทำได้นี้ ¹

1 ชินวุธ สุนทรสีมะ, ความรู้เรื่องเศรษฐกิจ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2516), หน้า 195-224.

1. การวิเคราะห์ด้วยเหตุผล (logical analysis) โดยอาศัยทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ ประกอบกับการศึกษาพิจารณาสภาพทางเศรษฐกิจของสังคมนั้นกำหนดความสัมพันธ์ขึ้น แล้วอธิบายว่า ถ้ามีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นจะมีผลกระทบต่อปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจอย่างไร การวิเคราะห์ด้วยเหตุผลมีข้อจำกัด เพราะการที่จะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของตัวแปรผันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ พร้อมกันหลาย ๆ ตัวย่อมจะทำได้หรือทำได้ก็ด้วยความลำบาก อาจทำให้เกิดความสับสนและเข้าใจผิดได้ง่าย อีกทั้งการอธิบายความสัมพันธ์ต่าง ๆ เป็นคำพูดย่อมจะต้องใช้คำอธิบายค่อนข้างละเอียดและยืดเยื้อ ทำให้ไม่สามารถติดตามเหตุผลต่าง ๆ ที่ยืดเยื้อได้โดยตลอด

2. การแสดงด้วยภาพเรขาคณิต (diagrammatic representation) วิธีนี้ช่วยลดการอธิบายลงได้มาก แต่ก็ยังมีข้อจำกัดคือ การใช้ภาพเรขาคณิตเพื่อแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรผันเกินกว่า 3 ตัว ย่อมทำได้โดยยากต้องอาศัยความสามารถทางศิลปะเป็นพิเศษทั้งฝ่ายผู้แสดงภาพและผู้ดู

3. การใช้คณิตศาสตร์ (mathematical analysis) การใช้คณิตศาสตร์สามารถแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรผันต่าง ๆ ในรูปของฟังก์ชันและสมการได้ ซึ่งทำให้สามารถแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรผันต่าง ๆ เป็นจำนวนหลาย ๆ ตัวได้ในขณะเดียวกัน และยังเป็นกร่ายแก่การอธิบายและการเข้าใจทั้งของผู้แสดงและผู้ดู แต่วิธีนี้ก็ยังมีข้อจำกัด คือ ความสามารถทางคณิตศาสตร์ของผู้แสดงและผู้ดู

4. การใช้วิชาเศรษฐมิติ (Econometrics) การใช้การวิเคราะห์ด้วยเหตุผลสามารถกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจหรือวิเคราะห์นโยบายทางเศรษฐกิจได้เป็นแนวทางกว้าง ๆ ว่า ควรทำอะไร หรือจะเกิดผลอย่างไรเท่านั้น แต่ไม่สามารถ

กำหนดเป็นปริมาณว่าควรจะทำอะไร เท่าใด หรือเกิดผลเพียงใด ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องของการวิจัยทางปริมาณ (quantitative research) หรือวิชาเศรษฐมิติ ซึ่งเป็นวิชาที่ผสมผสานทฤษฎี เศรษฐศาสตร์ เข้ากับวิชาสถิติและคณิตศาสตร์ ทำให้สามารถกำหนดความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ เป็นรูปสมการที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง และกำหนดค่าของสัมประสิทธิ์ต่าง ๆ (coefficients) ตลอดจนกำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อนและความสัมพันธ์ออกมาเป็นตัวเลขได้ การเรียนรู้ทฤษฎี เศรษฐศาสตร์ เป็นเพียงการเรียนรู้ถึงผลของการสังเกต (observation) ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของสังคมหนึ่ง ภายใต้สภาพบังคับ ที่ตั้งเป็นข้อสมมติ (assumption) ขึ้นไว้ การศึกษาถึงวิธีการวิจัยทางปริมาณช่วยให้สามารถนำทฤษฎี เศรษฐศาสตร์ต่าง ๆ ที่ศึกษามาทดสอบกับเหตุการณ์ที่เป็นจริงในสังคมที่ผิดไปจากเดิมว่าสอดคล้องกันหรือไม่ และถ้าจะทำให้สอดคล้องกับความเป็นจริงแล้ว ความสัมพันธ์ควรจะมีรูปเป็นอย่างไร ด้วยเหตุผลอย่างไร หากสามารถกำหนดความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของตัวแปรต่างเศรษฐกิจที่สนใจและเกี่ยวข้องอื่น ๆ ขึ้นได้ ก็ย่อมจะอธิบายความเป็นมาของปรากฏการณ์ทาง เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้อย่างมีเหตุผลว่าเป็นเพราะอะไร นอกจากนั้นยังสามารถคาดคะเนถึงภาวการณ์ข้างหน้า หรือกำหนดนโยบาย เศรษฐกิจให้เหมาะสมกับความต้องการในอนาคตได้ด้วยเช่นกัน

การทำโครงการพัฒนา เศรษฐกิจส่วนใหญ่มักทำโดยการคิดเพิ่มผลผลิตของสินค้าและบริการให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับสถานะ เศรษฐกิจและสังคม จึงจะสามารถจัดทำโครงการพัฒนา เศรษฐกิจให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล และการทำโครงการพัฒนา เศรษฐกิจในลักษณะที่เพิ่มผลผลิตของสินค้าและบริการให้มากขึ้นนี้ มีข้อบกพร่องที่มักเกิดขึ้นเป็นประจำ คือ มักจะเพ่งเล็งให้ความสำคัญเฉพาะด้านการผลิตและการเพิ่มผลผลิต แต่ไม่ได้ให้ความสนใจอย่างเพียงพอต่อ

ด้านความต้องการ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคอันเป็นเหตุให้โครงการพัฒนาเศรษฐกิจนั้นไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ฉะนั้นในการทำโครงการพัฒนา เศรษฐกิจนอกจากจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสถานะ เศรษฐกิจและสังคมแล้ว ยังต้องคำนึงถึงและพิจารณาให้รอบคอบในด้านอุปสงค์ (demand) หรือความต้องการสินค้าและบริการ ทั้งความต้องการเพื่อการบริโภคภายในประเทศ และความต้องการเพื่อส่งออก

ในการดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่อง " การวิเคราะห์และเปรียบเทียบรูปแบบของการใช้จ่ายของครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และภาคเหนือ ปี พ.ศ.2515 " นี้ เป็นการทำวิจัยทางปริมาณ ข้อมูลที่จะอ่านวยประโยชน์ในการทำวิจัยก็คือ ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้จ่ายของครัวเรือน โดยศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคหรือครัวเรือนในส่วนที่เกี่ยวกับการบริโภคที่สัมพันธ์กับตัวแปรต้นทางเศรษฐกิจ คือ รายได้ของครัวเรือน (household income) และขนาดของครัวเรือน (household size) โดยการหารูปแบบ (pattern) ที่เหมาะสมของการใช้จ่ายของครัวเรือนในหมวดค่าใช้จ่ายที่สำคัญ 4 หมวด คือ

1. หมวดค่าอาหารและเครื่องดื่ม (ที่ไม่มีแอลกอฮอล์)
2. หมวดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
3. หมวดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องแต่งกาย
4. หมวดค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ

รูปแบบที่หาได้สามารถใช้วิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ทำให้ทราบว่สถานะที่แตกต่างกันของครัวเรือน มีผลกระทบกระเทือนต่อพฤติกรรมในการบริโภคของประชาชนอย่างไร

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

การวิเคราะห์และการเปรียบเทียบรูปแบบของการใช้จ่ายของครัวเรือน
ในกรุงเทพมหานคร และภาคเหนือ ปี พ.ศ.2515 จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. หา รูปแบบทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมของการใช้จ่ายของครัวเรือน
ในกรุงเทพมหานคร และภาคเหนือ จากข้อมูลสำรวจได้ในปี พ.ศ.2515 ในหมวด
ค่าใช้จ่ายที่สำคัญ 4 หมวด คือ

หมวดค่าอาหารและเครื่องดื่ม (ที่ไม่มีแอลกอฮอล์)

หมวดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

หมวดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องแต่งกาย

หมวดค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ

2. ศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้บริโภคหรือครัวเรือนทั้งใน
กรุงเทพมหานคร และภาคเหนือ จากรูปแบบทางคณิตศาสตร์ที่ได้ในข้อ 1

3. ศึกษาเทคนิคในการนำระเบียบวิธีการทางสถิติมาประยุกต์ใช้อธิบาย
ปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษารูปแบบทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมของ
หมวดค่าใช้จ่ายที่สำคัญ 4 หมวด เฉพาะครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และภาคเหนือ
เท่านั้น เนื่องจากข้อมูลรายการใช้จ่ายของครัวเรือน ซึ่งสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็น
ผู้สำรวจ ได้สำรวจในปี พ.ศ.2515 พร้อมกันเฉพาะกรุงเทพมหานครและภาคเหนือ
เท่านั้น อีกทั้งสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมในสองภาคนี้มีลักษณะแตกต่างกัน จึงน่าที่
จะใช้ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบว่าพฤติกรรมการใช้จ่ายของครัวเรือนในเขตทั้งสองจะมี
ความแตกต่างกันหรือไม่

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบรูปแบบของการใช้จ่ายของครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และภาคเหนือ ปี พ.ศ. 2515 มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2514-2516 การสำรวจรายการใช้จ่ายของครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยใช้ครัวเรือนเป็นหน่วยตัวอย่าง (sampling unit) ข้อมูลที่ใช้ได้แก่

ข้อมูลค่าใช้จ่ายในแต่ละหมวดต่อเดือนของครัวเรือน

ข้อมูลรายได้ต่อเดือนของครัวเรือน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แทนด้วยข้อมูลยอดรวมค่าใช้จ่ายทุกหมวดต่อเดือนของครัวเรือน

ข้อมูลขนาดของครัวเรือน ซึ่งวัดจากจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

โดยภาคเหนือใช้ตัวอย่างขนาด 1,656 ครัวเรือน และกรุงเทพมหานครใช้ตัวอย่างขนาด 2,693 ครัวเรือน (ข้อมูลล่าสุดที่ทางสำนักงานสถิติแห่งชาติจะให้ได้ คือ ข้อมูลปี พ.ศ. 2515 ผู้วิจัยจึงไม่สามารถใช้ข้อมูลที่ทันสมัยกว่านี้ได้ ทั้ง ๆ ที่มีความต้องการจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ทันสมัยกว่าปี พ.ศ. 2515)

2. ในแต่ละภาควิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของรายได้อะไรหรือยอดรวมค่าใช้จ่ายทุกหมวด และขนาดของครัวเรือน ที่มีต่อการใช้จ่ายในแต่ละหมวดโดยใช้การวิเคราะห์หาค่าสมการความถดถอย (regression analysis) รูปแบบทางคณิตศาสตร์ที่ใช้ทดสอบกับข้อมูลเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมนั้นมี 3 แบบ คือ linear form, double-logarithmic form และ semi-logarithmic form

3. เปรียบเทียบลักษณะการใช้จ่ายระหว่างหมวดและระหว่างภาคในรูปแบบทั้งสาม เพื่อหารูปแบบทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับค่าใช้จ่ายหมวดต่าง ๆ ในแต่ละภาค และศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมของครัวเรือนจากรูปแบบนี้

แนวความคิดที่นำมาใช้ในการวิจัย

ในปี ค.ศ. 1857 Ernst Engel (1821-1896) ได้ใช้วิธีวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในหมวดต่าง ๆ กับระดับรายได้ของครัวเรือน¹ ซึ่งความสัมพันธ์นี้เป็นที่รู้จักกันทั่วไปในรูปของเส้นโค้ง Engel (Engel curve) จากการศึกษาสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ครัวเรือนใช้จ่ายในหมวดค่าอาหารมากที่สุด
2. สัดส่วนของค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในหมวดค่าอาหารลดลง เมื่อระดับการครองชีพหรือรายได้ของครัวเรือนสูงขึ้น
3. สัดส่วนของค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มอยู่ในลักษณะค่อนข้างคงที่ แต่สัดส่วนของค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในหมวดสินค้าฟุ่มเฟือยเพิ่มขึ้นพร้อมกับการสูงขึ้นของระดับการครองชีพหรือรายได้ของครัวเรือน

ต่อมาในปี ค.ศ. 1895 Ernst Engel ได้ศึกษาพบความจริงว่าผลจากการศึกษาในปี ค.ศ. 1857 สำหรับข้อ 1 และข้อ 3 ไม่เป็นความจริงเสมอไป ส่วนข้อ 2 Ernst Engel ได้ศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเวลาต่อมาก็ได้ยืนยันเช่นเดิม

1 Prais and Houthakker, The Analysis of Family Budgets, 2d ed. (London: University of Cambridge, 1971), p. 79.

ซึ่งความจริงที่ว่า " สัดส่วนของค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในหมวดอาหารลดลง เมื่อระดับการครองชีพหรือรายได้ของครัวเรือนสูงขึ้น " ได้กลายเป็นกฎที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่ากฎของ Engel (Engel's Law) และได้มีนักเศรษฐศาสตร์หลายท่านศึกษาทดลองใช้กฎนี้กับค่าใช้จ่ายหมวดอื่น ๆ และศึกษาลักษณะรูปร่างของเส้นโค้ง Engel ก็ได้พบว่ากฎของ Engel นี้สามารถใช้ได้กับค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในหมวดอื่น ๆ อีกหลายหมวด ¹

จากการศึกษาของ Engel และเส้นโค้ง Engel ทำให้เกิดแนวคิดที่จะศึกษาวิจัยการใช้จ่ายของครัวเรือนไทย โดยศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในหมวดต่าง ๆ กับระดับรายได้ของครัวเรือน และขนาดของครัวเรือนว่าจะสามารถใช้ระนาบ Engel (Engel plane) แสดงลักษณะการใช้จ่ายของครัวเรือนได้อย่างไร ในที่นี้ใช้ระนาบ Engel แทนเส้นโค้ง Engel เนื่องจากมีตัวแปรอิสระสองตัวที่มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในหมวดต่าง ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1 Houthakker, "An International Comparison of Household Expenditure Patterns, Commemorating the Centenary of Engel's Law," in Econometrica, vol.25 (1957), p. 532-551.

คำจำกัดความ

ในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบรูปแบบของการใช้จ่ายของครัวเรือนใน กรุงเทพมหานครและภาคเหนือ ปี พ.ศ. 2515 มีคำจำกัดความของรายการที่สำคัญ ๆ¹ ดังนี้

1. ครัวเรือน หมายถึงกลุ่มของบุคคลซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกันโดยใช้จ่ายค่าอาหารและสิ่งอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การดำรงชีพร่วมกัน บุคคลที่อยู่ร่วมกันนี้จะป็นญาติพี่น้องกันหรือไม่ก็ได้ หรือครัวเรือนอาจหมายถึง บุคคลคนเดียวซึ่งอยู่อาศัยเป็นอิสระต่างหากจากบุคคลอื่น หรือครัวเรือนอื่น ๆ

2. ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน คือ ยอดรวมจำนวนเงินที่สมาชิกทุกคนของครัวเรือนได้จ่ายเป็นค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบ้านและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสินค้าและบริการอื่น ๆ รวมทั้งมูลค่าของสินค้าและบริการต่าง ๆ ซึ่งครัวเรือนผลิตได้เอง หรือได้มาโดยไม่ต้องซื้อ ยอดรวมค่าใช้จ่ายนี้รวมถึงค่าภาษีและเงินบริจาคต่าง ๆ ซึ่งสมาชิกของครัวเรือนจ่ายให้แก่องค์กรต่าง ๆ และบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สมาชิกของครัวเรือน

3. รายได้ของครัวเรือน หมายถึง เงินรายได้ของสมาชิกทุกคนในครัวเรือน ซึ่งรวมถึงค่าแรง เงินเดือน โบนัส ค่านายหน้า ค่าไรจากการทำธุรกิจส่วนตัว ดอกเบี้ยและเงินปันผล บำเหน็จ ค่าเช่า เงินที่ได้รับเป็นค่าช่วยเหลือต่าง ๆ รวมทั้งเงินรายได้อื่น ๆ

¹ สำนักนายกรัฐมนตรื, สำนักงานสถิติแห่งชาติ, รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2514-2516 การสำรวจรายการใช้จ่ายของครัวเรือน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรื, 2516), หน้า 3-4.

4. ค่าอาหารและเครื่องคัม (ที่ไม่มีแอลกอฮอล์) หมายถึง ค่าอาหารที่ปรุงในบ้าน (รวมข้าว) และค่าอาหารรับประทานนอกบ้าน

5. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและค่าขนส่ง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบันเทิง การศึกษา การอ่าน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการตรวจรักษาพยาบาล เกสซ์ภัณฑ์ และค่าบริการส่วนบุคคล ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยาสูบและเครื่องคัมที่มีแอลกอฮอล์ เงินบริจาค ของขวัญ ค่าภาษี และอื่น ๆ

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิเคราะห์และเปรียบเทียบรูปแบบของการใช้จ่ายของครัวเรือนในภาคเหนือและกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2515 มีดังนี้

1. การนำทฤษฎีเศรษฐศาสตร์และวิธีการทางสถิติมาประยุกต์ใช้กับข้อมูลที่เป็นจริงหารูปแบบการใช้จ่ายของครัวเรือน ทำให้ทราบพฤติกรรมของผู้บริโภคทั้งในภาคเหนือและกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการใช้จ่ายในหมวดต่าง ๆ

2. รูปแบบทางคณิตศาสตร์ของการใช้จ่ายของครัวเรือนที่เหมาะสมสามารถใช้ในการประมาณความต้องการใช้จ่ายในแต่ละหมวด เมื่อทราบเพียงข้อมูลยอดรวมค่าใช้จ่ายทุกหมวดหรือรายได้ และขนาดของครัวเรือน เนื่องจากการสำรวจข้อมูลยอดรวมค่าใช้จ่ายทุกหมวด และขนาดของครัวเรือนทำได้สะดวกและถูกต้องมากกว่าการสำรวจข้อมูลค่าใช้จ่ายในแต่ละหมวด

3. การทราบความต้องการในสินค้าและบริการต่าง ๆ ย่อมจะสามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจได้ โดยนอกจากจะใช้สอบทานกับตัวเลขการบริโภคของประชาชนที่หามาได้โดยวิธีอื่นแล้ว ยังเป็นเครื่องชี้แนวทางโดยประมาณถึงความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจว่าควรจะส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างไร

และอาจบังคับให้รัฐบาลเห็นว่า รัฐบาลควรจะต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการบริโภคของประชาชนหรือไม่ เพียงใด หากมีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นส่วนรวม รัฐบาลก็อาจใช้บทบาทของตนในทางชักชวนหรือบังคับทางอ้อมให้เหมาะสมกับการยอมรับของประชาชน ¹

4. การพัฒนาเศรษฐกิจในค่านเอกชน (private sector) เป็นนโยบายอันสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย การทราบความต้องการของประชาชนในสินค้าและบริการต่าง ๆ ย่อมจะเป็นแนวทางโดยประมาณว่าควรที่จะพัฒนาเศรษฐกิจในค่านเอกชนให้มีส่วนประกอบ (composition) ในการผลิตสินค้าและบริการอย่างไร รัฐบาลก็สามารถใช้บทบาทอันสมควรตลอดจนให้ข่าวสารเกี่ยวกับการประมาณความต้องการของประชาชนแก่ผู้ประกอบการ เพื่อจะได้พิจารณาคำเนินการตามความเห็นสมควรในค่านเอกชนต่อไป โดยมีรัฐบาลเป็นผู้ชักจูง ส่งเสริม และควบคุมให้กิจการในค่านเอกชนได้พัฒนาตัวเองอย่างเหมาะสม อันเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจเป็นส่วนรวมและต่อประชาชนผู้บริโภคด้วย ¹

5. ใช้ประโยชน์ในทางการค้า การที่บริษัทห้างร้านใด ๆ สามารถจะประมาณความต้องการในการใช้จ่ายต่าง ๆ ของผู้บริโภคได้ หรือทราบพฤติกรรมในการบริโภคของลูกค้าได้ ก็ย่อมจะสามารถจะประมาณการผลิตหรือเปลี่ยนแปลงการผลิตหรือการจำหน่ายให้สอดคล้องกับความต้องการดังกล่าว บริษัทหรือห้างร้านใดสามารถปรับตัวได้ก่อน ก็ย่อมจะสามารถแสวงประโยชน์จากความต้องการของผู้บริโภคได้ก่อน ดังนั้น รูปแบบการใช้จ่ายของครัวเรือนที่ทำได้จึงมีประโยชน์ยิ่งในการ

¹ ชินวุธ สุนทรสิมะ, ความรู้เรื่องเศรษฐกิจ, หน้า 286 - 288.

วิจัยสภาพตลาด (marketing research) ¹

6. จากการเปรียบเทียบรูปแบบการใช้จ่ายของครัวเรือนที่ทำได้ หากพบว่าในแต่ละหมวดค่าใช้จ่ายมีรูปแบบทางคณิตศาสตร์คล้ายกันทั้งสองภาค ย่อมแสดงว่าข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในภาคเหนือและกรุงเทพมหานครมีลักษณะใกล้เคียงกัน สามารถใช้แทนกันได้ อันจะเป็นประโยชน์สำหรับการสำรวจข้อมูลต่อไปในอนาคต เช่น อาจสำรวจข้อมูลเฉพาะในกรุงเทพมหานครเพียงแห่งเดียว ข้อมูลที่ได้สามารถใช้เป็นข้อมูลของภาคเหนือได้ ซึ่งช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย

7. เทคนิคและวิธีการที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ จะเป็นแนวทางสำหรับใช้ศึกษารูปแบบการใช้จ่ายของครัวเรือน ในภาคอื่น ๆ ต่อไป

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1 ชินวุธ สุนทรสีมะ, ความรู้เรื่องเศรษฐกิจ, หน้า 288.